

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

ЖАҢЫ ОКУУ ЖЫЛЫНА КАРАТА
СТУДЕНТТЕРДИ ЖАНА АТА-ЭНЕЛЕРДИ
ОНЛАЙН ОКУТУУГА ДАЯРДОО

УСУЛДУК СУНУШТАМАЛАР

Консультативдик кеңеш

УДК: 378
ББК: 74.58
ИС: 32

**Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин
Консультативдик кеңеши**

Түзүүчүлөр:

Д. Карабаев, БААУнун “Эркин искусстволор жана илимдер” факультетинин
деканы;

Б. Байтикова, п.и.к, ОшМУнун доцентинин м.а.;

Н. Абдыбекова, БААУнун “Педагогика” программасынын магистранты;

Р. Калматов, профессор, ОшМУнун Медициналык клиникасынын директору;

Д. Шаматов, Назарбаев Университетинин Билим берүүнүн жогорку мектебинин
профессору.

Редактор:

Т.Т.Абылкасымов, КР БИМдин башкы адиси

**ИС 32: Жаңы окуу жылына карата студенттерди жана ата-энелерди онлайн
окутууга даярдоо. Усулдук сунуштамалар. – Бишкек 2020-ж: 28 бет.**

ISBN:978-9967-9288-5-5

Европа Биримдигинин Эразмус + программасынын каржылык колдоосу менен басылып
чыгарылган.

*Бул басылманын мазмуну авторлордун жоопкерчилигинде жана Европа
Биримдигинин ой пикирин чагылдырбайт.*

УДК: 378
ББК: 74.58

ISBN:978-9967-9288-5-5

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

**ЖАҢЫ ОКУУ ЖЫЛЫНА КАРАТА
СТУДЕНТТЕРДИ ЖАНА АТА-ЭНЕЛЕРДИ ОНЛАЙН
ОКУТУУГА ДАЯРДОО**

УСУЛДУК СУНУШТАМАЛАР

Консультативдик кеңеш

Бишкек-2020

Мазмуну

Кириш сөз.....	1
1. Дистанттык же аралыктан окуу.....	2
2. Онлайн окуу деген эмне?.....	3
3. Онлайн окуу тууралуу 7 уламыш.....	4
4. Онлайн окуунун платформалары.....	7
5. Синхрондук жана асинхрондук онлайн окуу.....	8
6. Жакшы окуунун сырлары.....	10
6.1 Онлайн окуунун принциптери.....	10
6.2 Онлайн окуу үчүн даярдыктар:.....	11
6.3 Онлайн окуунун эрежелери.....	12
7. Ата-энелердин онлайн окуудагы орду (ролу).....	13
7.1 Ата-энелердин колдоосу.....	13
7.2 Ата-энелер жана студенттерге болгон тоскоолдуктар.....	15
7.3 Ата-энелердин жоопкерчилиги.....	16
7.4 Ата-энелерге кайрылуу.....	17
8. Онлайн окуудагы академиялык чынчылдык.....	18
9. Студенттерге пайдалуу кеңештер.....	19
10. Студенттерге пайдалуу маалыматтар жана шилтемелер.....	20
10.1 Колдонмо пункттары.....	20
10.2 Онлайн режиминде окуунун артыкчылыктары.....	20
10.3 Студенттин өз алдынча иштөөсүнө арналган ресурстар.....	20
10.4 Мониторинг.....	21
10.5 Кайтарым байланыш кызматтары.....	22
Корутунду.....	24
Колдонулган адабияттар жана булактар.....	25
1-тиркеме.....	26

Кириш сөз

Биз бүгүн аалам мейкининде технологиянын өнүгүүсү бир топ жогорулаган, санариптештирүү мезгилинде жашап жатабыз. Демек, 21-кылым билим алуунун да, байланышуунун өзгөчө бир формасы, башкача айтканда, аралыктан байланыш жүргүзүү үчүн **ыңгайлуу** болуп калды. Мындай маселеде жогорку жана кесиптик орто окуу жайлар окутуунун ар кандай заманбап форматтарын колдонуп жатышат. Студенттер менен мурдагыдай аудиторияда түздөн-түз жолугуп, сабак окутуу менен биргеликте, окутуунун башка түрлөрү да сунушталууда. Алдыңкы окуу жайлар окутуунун жаңы техникалык форматтарын мыкты өздөштүрүү менен технологиянын өнүгүүсүнө байланыштуу онлайн окутуулар да ыңгайлаштырылып, учурда ар кандай жаңы программалар ойлонуп табылууда.

Акыркы убакта заманбап усулдарды колдонууда биздин өлкөдө кээ бир окутуучу, студент жана ата-энелер ар кандай кыйынчылыктарга дуушар болгону анык. Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан дистанттык окутууну уюштуруу боюнча эксперттик консультативдик кеңештин бир бөлүгү атайын ыкчам мөөнөттө студенттер жана ата-энелер үчүн ушул кыскача китепчени иштеп чыкты.

Коронавирус пандемиясына байланыштуу башка өлкөлөр сыяктуу эле Кыргызстандын жогорку жана кесиптик орто окуу жайлары жабылууга мажбур болуп, билим берүү онлайн форматка өттү. Кыргызстанда азыркы учурда “онлайн окуу” деген термин “дистанттык (аралыктан) окуу” деген термин менен синоним катары колдонулууда. Көптөгөн жогорку окуу жайлар бул терминдерди синоним катары колдонушат, ошондой эле, дистанттык дегенде, биз сырттан окууну (заочно) түшүнүп келгенбиз. Бирок, учурда “дистанттык окуу” деген термин “аралыктан окуу” деген терминге шайкеш келип, салттуу түрдө окутуучу же мугалим студентке тапшырмаларды берип, андан кийин кайтарым байланышта болгон. Ал эми, учурда аралыктан онлайн окутуу деген түшүнүк кошо кирди. Мында окутуучу студенттер менен белгиленген убакытта түз байланышта болуп, теманы да түшүндүрө алат, кайтарым байланышты да жүргүзө алат. Демек, дистанттык (аралыктан) онлайн окутуу, студент же окуучуга билим берүүдө техникалык каражаттар аркылуу үзгүлтүксүз байланышта болууну түшүндүрөт.

Биз усулдук сунуштамаларда бул терминдер тууралуу аныктама берүүгө аракет кылабыз. Усулдук колдонмодо онлайн окуу, анын түрлөрү жана платформалары, ийгиликтүү онлайн окуунун сырлары, пайдалуу маалыматтар камтылган жана сиздер кызыккан башка суроолорго жооп таба аласыздар.

1. Дистанттык же аралыктан окуу

Дистанттык окууда окуу материал жана тапшырмаларды студенттерге почта же электрондук почта, атайын окууга арналган платформалар аркылуу жөнөтүлөт.

Дистанттык окууну мурдагы союз убагындагы сырттан окуу формасына окшоштуруп, эффективдүү болбой калган жагдайлар бар. Бул түшүнүк билимге жоопкерчилик менен көңүл буруп, окууга аракеттенүүгө үгүттөйт. Сырттан окуу менен онлайн окуунун айырмасы чоң.

Алыстан туруп жөнөтүлгөн тапшырмаларды студенттер графикке ылайык аткарып, кайра аны окутуучуга жиберет, окутуучу аткарылган тапшырмалардын жыйынтыгын чыгарып, атайын окуу үчүн арналган программанын жардамы менен студенттерге өз бааларын, тапшырманын аткаруу деңгээлдерин көрсөтө алат жана студенттердин билимин текшерүү үчүн атайын тесттерди программага орноштурат. Тесттин убактысын чектөө, суроолорун дал келбегендей (окшош суроолорду катарын бузуп) коюу менен аралыктан туруп, алып жаткан билимди да текшерүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болот.

Тарыхка кайрыла турган болсок, Нельсон Мандела, Түштүк Африка Республикасынын мамлекеттик жана саясий ишмери, түрмөдө 27 жыл отурган учурда эки окуу жайдын окуу программаларын, анын ичинде Лондон университетинин окуу программасын дистанттык формада өздөштүрүп, юридикалык илимдер боюнча бакалавр даражасын алган.

Бул колдонмодо онлайн окуу тууралуу кененирээк айтып берүүгө аракет кылабыз.

2. Онлайн окуу деген эмне?

Онлайн окуу бул жаңыдан пайда болгон жок, бирок акыркы жылдары, пандемияга чейин деле, окутуунун заманбап түрүнө айланып калды десек жаңылбайбыз. Онлайн окууда, атайын Learning Management System (LMS) окууну башкаруу системасынын жардамы менен окутуучу үзгүлтүксүз окуу процессин жүргүзө алат.

LMS - Learning management system - окууну башкаруу системасы.

Learning – окуу. Бул платформанын жардамы менен электрондук курстардын жана окуу материалдарынын бирдиктүү маалымат базасын түзөт.

Management – башкаруу. Процессти жетектеген жакшы уюшулган система. Окууну баштоо үчүн, кызматкерлерди жана окуучуларды кошуп, аларга курстарды дайындайт.

System – Система электрондук курстарды түзүүгө жана сактоого, окуучуларга кирүүгө мүмкүнчүлүк берет жана натыйжаларды баалоого жардам берет.

Виртуалдуу класс порталына компьютер, планшет же чөнтөк телефон аркылуу кирип, сабактын материалдарын жүктөп, студенттер менен окуу байланышын жүргүзүү аркылуу сабакты өткөрүп, тапшырма берип жана аларды кабыл алат. Студенттер окуу порталдарына кирип, материалдар менен таанышат жана көнүгүүлөргө катышып, берилген тапшырманы аткарып кайра жүктөшөт. Демек, студенттер онлайн сабакка кайдан жана кайсы учурда болсо да, интернет байланышы болсо эле кире алат.

3. Онлайн окуу тууралуу 7 уламыш

Онлайн окууну дүйнө жүзүндө колдонуп жатышат. Бирок, ошол эле учурда онлайн окуу жөнүндө ар кандай туура эмес түшүнүктөр бар. Алар студенттердин жигердүү билим алуусуна тосколдук кылбашы керек. Ютуб каналында ушул туура эмес түшүнүктөргө кенен көңүл бурулат. Ал түшүнүктөрдү Кыргызстандын жагдайына жараша өзгөртүп сунуш кылабыз.

1. Онлайн окуу жандуу окууга караганда жеңил деген туура эмес түшүнүк. Кээ бир студенттер сабакка катышпай эле тапшырмаларды бүтүрүп, окутуучуга жөнөтө берсе болот дегендер болушу мүмкүн. Бул туура эмес. Окуучулардын сабак жүктөмү кадимкидей эле болот жана алар жандуу сабакка катышпаганы менен окутуучунун даярдаган окуу материалдарын өздөрү окуп чыгышы керек, же болбосо, окутуучу тарабынан студенттер жоктолуп сабакка кире албай калган студенттер үчүн чара колдонулушу зарыл. Ошол эле учурда, студенттер жеке жоопкерчиликти сезип, өздөрүн тартипке чакырып билим алуусу зарыл, себеби, алардын артынан түшкөн окутуучу жок болот. Жакшы жагы, онлайн окутуу студенттердин өздөрүнө ийкемдүү график түзүп билим алуусуна шарт түзөт. Ошондуктан, жандуу сабактан айырмасы, студенттердин өздөрүнө окуу үчүн эң ыңгайлуу учурду тандап алуу мүмкүнчүлүгү болот.
2. Тапшырманы тез бүтүрүп тапшырып коюп, андан кийин эс ала берсе болот же тапшырманы сессияга чейин күтүп, андан кийин баарын аткарып койсо болот деген түшүнүк, бул дагы туура эмес түшүнүк. Окутуучулар тапшырмаларды ар бир жумага жана семестрдин башынан аягына чейин киргизишет. Бардык тапшырманы бир учурда бүтүрүү мүмкүн эмес. Ошондуктан, студенттер эптеп эле тезирек тапшырманы бүтүрүүгө ашыкпастан, курстан бир нерсе үйрөнүүгө аракет кылуусу талап кылынат. Ар бир тапшырманы аткаруу мөөнөтү окутуучу тарабынан коюлуп, анын мөөнөтү бүткөндөн кийин тапшырманы аткарган студенттерди (жоопкерчиликти сезбеген) баалоодо эске алынуусу зарыл. Бул студенттердин окууга болгон жеке жоопкерчилик мамилесин күчөтүп, аларды тактыкка үгүттөйт. Өздөрүнүн убактысын туура пландаштыра алган студенттер онлайн окууда жакшы ийгиликке жетет.
3. Онлайн сабакка катышпай койсо болот, аны окутуучу байкабай калат деген ой, бул туура эмес түшүнүк. Реалдуу окууда окутуучу студенттердин баарын көрүп турат, бирок онлайн окууда бул мүмкүнчүлүк жок. Ошого карабастан, окутуучулар студенттердин аткарып

жаткан тапшырмаларынан алардын сабакка кандай катышып жатканын билип алат. Онлайн сабакка катышуу абдан маанилүү жана окутуучулар катышууга катуу көңүл бурушат. Кызык жери, окутуучу өз студенттеринин онлайн окууда сабакка даярдыгы жана катышуусу жөнүндө жандуу сабакка караганда алда канча жакшырак билип алышы мүмкүн. Ошондуктан, студенттер чын ыкластан окуганы максатка ылайыктуу. Онлайн талкуулар башында студенттерге өтө таң калыштуу жана кызыктуудай сезилет, бирок, бара-бара студенттер онлайн сабактарды кадимкидей түшүнүп, пайдалуу жактарын көрүп окуп калышат. Жакшы жагы, студенттер онлайн окууга катышууда ченелүү убакыт же дагы башка лимиттерге дуушар болбостон, өздөрүнүн ойлорун мыкты даярдап, андан кийин алар менен бөлүшүүгө мүмкүнчүлүк алышат. Аудиторияда сүйлөөдөн тартынган студенттер үчүн онлайн окуу, өз оюн билдирүү, окутуучу менен байланышуу эң ыңгайлуу.

4. Онлайн окуу үчүн кээ бир студенттер технологияны билем жана аны өздөштүрүүнүн кереги жок деп ойлосо, кээ бирлери менин окутуучум билет, ал баарын үйрөтүп коет деп ойлойт. Бул дагы туура эмес түшүнүктөр. Туура технологиянын өтө татаал түрлөрүн үйрөнбөсө да, студенттер интернет, компьютер системасын жана университеттин виртуалдык классы болгон порталдарына кирип иштегенде мыкты өздөштүрүшү керек. Ар бир студент, ата-эне, университет же окутуучу даярдаган онлайн технологиясын иштетүү нускамалары менен окуу башталганга чейин жакшылап таанышуу зарыл. Сабак башталганга чейин бардык онлайн окуу ресурстарын табууну үйрөнүп, аны билген жакшы болот. Мисалы, тапшырманы окутуучуга жөнөтүш үчүн кайсы порталдын кандай жолдорун колдонууну тапшырманы жөнөтүү мөөнөтү болгонго чейин күтпөстөн, алдынала эле таанышып койгон туура болот.
5. Онлайн окуу студенттерге арзаныраак болушу мүмкүн деген түшүнүк болушу мүмкүн. Жок, бул дагы туура эмес түшүнүк. Анткени, студенттер шаарда жашап, окууга барып келген жол кирени, тамак-ашын эсепке алып “онлайн” окуу арзан деп ойлошу мүмкүн. Бирок, онлайн окууда дагы таптакыр чыгым болбойт деп айтуу туура эмес, себеби, интернеттин жакшы иштешин, техникалык каражаттар менен камсыз кылуу, атайын гаджеттерди сатып алууда чыгымдар болот. Бул чыгымдарды ата-энелер, окутуучулар туура түшүнүү менен кабыл алып, окууга шарт түзүп берүү үчүн инвестициялап жатам деп түшүнгөнү туура болот.
6. Окутуучу дайыма студенттердин суроосуна дароо жооп бериши керек деген ой. Бул дагы туура эмес түшүнүк. Кээ бир студенттер окутуучуларга электрондук кат жазып, аны дароо

окуп, ошол замат жооп берет деп күтүшү мүмкүн. Ошол эле учурда студенттер билбеген темаларын, суроолорун бири-биринен сурап үйрөнүүгө аракет кылышы абзел, эгер студенттердин арасынан эч ким билбеген суроолор же талкуу кыла турган темалар пайда болсо, анда окутуучудан сурап кеңеш алса болот. Мындай ыкма студенттер ортосунда билим алмашууга да чоң жардам болуп эсептелет. Окутуучу студенттердин ар биринин суроосун кабыл алып, ар бирине жооп берип убактысын кетире берсе, анда алдыда өтүлүүчү темаларга убакыт жетишпей калышы мүмкүн. Ошондуктан, окутуучу ар бир кат менен келген суроолорго жооп жазуусу зарыл эмес.

Студенттер эффективдүү түрдө электрондук кат жазганды өздөштүрүп, окутуучу жана алар бири-бири менен мазмундуу байланышса, бул жөндөм алардын ийгиликтүү адис болушуна да оң таасир берет.

7. Онлайн окууда тапшырма аткара албай калган учурда ар кандай шылтоолорду айтуу оңой. Бул түшүнүк дагы туура эмес. Албетте, технологиялык кыйынчылыктар болушу мүмкүн. Бирок, “Компьютерим бузулуп калды”, “Интернет иштебей калды” же “Тапшырманы башка файлга жүктөп алыпмын” жана башка ушул сыяктуу шылтоолорду айтуу абалдан сактабайт. Бул шылтоолордун көбүн окутуучулар көп жолу уккан жана кайсы учурда студенттер алдап жатканын оңой эле билип алышат. Андан көрө, курстун талаптары менен жакшы таанышып, тапшырма графигин мыкты үйрөнүп, окутуучу менен байланышта болгон жакшы. Силлабусту окуп, керектүү жерлерин белгилеп алуу зарыл. Ошентип, убакытты жакшы пландаштыруу менен окууга ынтызарлык менен аракет кылуу жана берилген тапшырмаларга жеке жоопкерчилик менен көңүл буруп аны аткаруу, өзүн-өзү өнүктүрүү үчүн машыгуу, аралыктан билим берип, убактысын бөлүп жаткан окутуучуну сыйлоо менен онлайн сабактарга катышуу студенттер үчүн чоң ийгиликти жаратат.

Коомдо кандай гана жагдай болбосун, билим алам деген студент үчүн эч нерсе тоскоолдук кыла албайт!

4. Онлайн окуунун платформалары

Платформаларды басып кененирээк маалымат алыңыз

- **Moodle**
- **AVN**
- **KelBil,**
- **EduPage**
- **Blackboard**

5. Синхрондук жана асинхрондук онлайн окуу

Онлайн окуу синхрондук (түздөн-түз) жана асинхрондук (тапшырмаларды жиберип, кайра алып текшерүү) деп экиге бөлүнөт.

Синхрондук окуу – окутуучу студенттер менен бетме-бет бир убакытта байланышы, интерактивдүү талкуу жүргүзүшөт, суроо-жооп жана берилген тапшырмаларга нускама берилет.

Синхрондук (synchronous) сабак өтүү жандуу байланыш аркылуу болот. Бул билим берүү формасына бетме-бет лекциялар, онлайн лекциялар, вебинарлар, мессенджерлердеги онлайн дискуссиялар кирет. Сабактын бул формасы үчүн:

- **Zoom**
- **GoogleMeet**
- **Webex**
- **Skype**
- **WhatsApp**
- **AdobeConnect**
- **Bandikam**
- **Freecam**
- [башка](#) технологиялык ресурстарды пайдаланат.

Асинхрондук (asynchronous) сабак болсо кыйыр байланыш аркылуу болот.

BUL EMNE?

Асинхрондук окуу – студенттерге берилген материалды өзүнө ылайык болгон убакта жана ар кайсы жерден ар кандай платформалардан ачып үйрөнүшөт.

Окутуучу жөнөткөн же жүктөгөн ресурстарды студенттер өздөрүнө ыңгайлуу убакта аткарат, берилген тапшырмалардын убактысын чектөө окутуучудан көз каранды болот.

Студенттер ошол материалдарды (аудио, видео, окуу) угуп, көрүп же окуп, билим алат. Асинхрондук (түздөн-түз эмес) режимде колдонуучу ресурстар Университеттин кабыл алган порталы аркылуу же электрондук почта жана WhatsApp аркылуу байланыш жүргүзөт.

Студенттер ошол эле учурда, синхрондук сабак окуунун азыраак бөлүгү болуп, көпчүлүк убакытты алар асинхрондук формада окушу керек экендигин жакшы түшүнүүсү керек. Мисалы: бардык онлайн сабактын азыраак бөлүгү (М: 20-30%) синхрондук жана көбүрөгү (М: 70-80%) асинхрондук режимде болуусу максатка ылайыктуу. Анткени, студенттер өз алдынча берилген тапшырмаларды аткарып, өтүлгөн темаларды өз алдынча өздөштүрүүсү зарыл.

FOR
EXAMPLE

[HyperDocs](#) аркылуу да чыгармачыл окуу чөйрөгө кирип кызыгып окуса болот. Бул интерактивдүү түрдө жасалган сабактар, бир бетинде ар кайсы шилтемелер менен камтылган. Бул окуп жаткан баракча HyperDостун бир түрү.

6. Жакшы окуунун сырлары

6.1 Онлайн окуунун принциптери

Жакшы окуп кетүү үчүн төмөнкү негизги ойлорду эске алса болот:

- Бул сабактын окуу натыйжалары кандай?
- Кандай платформалар аркылуу болот?
- Ал платформа же IT куралдарды колдонгонго болот?
- Сабакты окуган үчүн кандай баалоо болот?
- Убакытты кандай бөлүштүрүү керек?

Онлайн сабактарда тапшырмаларды эффективдүү аткарганга негизги кадамдарды кылуу зарыл.

- Асинхрондук окуу убактысын пландаштыруу;
- Синхрондук сабактарга даяр болуп кирүү;
- Окутуучуга тартынбастан, суроолорду берүү;
- Тапшырма аткарууга эрежелерди туура түшүнүү;
- Тапшырманы кечиктирбестен, дароо эле аткарганга көнүү.

Бул заманбап окуу чөйрөсү болгондуктан, төмөнкү негизги принциптерди ала жүрсө болот:

- Ачык болуу (жаңы билим алууга умтулуу);
- Ийкемдүүлүк;
- Көзкарандысыздык;
- Өзүн-өзү чагылдыруу;
- Ой жүгүртүүнүн өсүшү;
- Кызматташтык.

Сабактарды окуу менен, келечектеги жумушка даяр болууга аттанып, ХХІ кылымдын эң керектүү ийкемдүү шыктарын (көндүмдөрдү же чеберчиликтерди) үйрөнүү зарыл.

Алар:

- *байланыш чеберчилиги;*
- *кызматташтык чеберчилигин;*
- *сын ой жүгүртүү чеберчилиги;*
- *чыгармачылык шыктар.*

Бул чеберчиликтерди алдын-ала үйрөнүп, тапшырмаларды аткарып, тажрыйбаны

- [Презентация даярдоодо;](#)
- [Тайм-менеджментте;](#)
- [Топтук жумушта жасоо керек.](#)

Мындай окуу ыкмалары дүйнө жүзүндөгү көп университеттерде колдонулат, ар бир студент өзүнүн күчүн сынап, эң негизгиси **“Мен өзүм үчүн окуймун”** деген принцип менен окууну ийгиликтүү аяктай алат.

6.2 Онлайн окуу үчүн даярдыктар:

- Компьютер, планшет, же башка гаджет;
- Микрофон, угуучу жабдык (наушник);
- Керектүү онлайн программасын жүктөп алуусу;
- Университет порталына кирүү мүмкүнчүлүгү;
- E-mail дайыма текшерип туруусу;
- Техникалык маселе жаралса (окутуучуга кайрылуу, башка студенттерден жардам суроо же IT кызматына кайрылуу).

6.3 Онлайн окуунун эрежелери

- Ар бир сабакка даярболуңуз;
- Компьютериңиздин жанында тамак ичпеңиз;
- Сабактарга активдүү катышыңыз;
- Тынч окуу мейкиндигин түзүңүз, башкалар сизге тоскоолдук кылбасын;
- Сабак учурунда башка нерселерге такыр көңүл бурбаңыз;
- Жандуу сабак учурунда башкаларга сый мамиле жасаңыз;
- Тапшырмаларды күн сайын текшерип жана өз убагында аткарыңыз.

7. Ата-энелердин онлайн окуудагы орду (ролу)

Салттуу билим берүү чөйрөсүндөгүдөй эле ата-эненин жана башка камкорчулардын орду (ролу) студенттердин онлайн тартибинде билим алышындагы ийгиликтерине тийгизген таасири орчундуу жана маанилүү. Онлайн окууда окутуучулар, студенттер жана үй-бүлөлөр жаңы тартипке көнүшү керек жана жаңы ыкмаларды кабыл алуу менен ийгиликтүү билим алууну ишке ашырууга аракет жасоосу зарыл.

7.1 Ата-энелердин колдоосу

Онлайн окууну колдоо үчүн ата-энелер жана башка камкорчулар аткара турган 6 нерсе:

1. Жүгүртмө түзүү

Салттуу окуу системасы студенттерге көп түзүмдөрдү (структураларды) берет, аны онлайн окуу тартиби менен алмаштыруу кыйын. Айрым студенттер үчүн онлайн билим алуунун ийкемдүүлүгү табигый нерсе. Бирок, жаш студенттер үчүн бул көбөйгөн автономияны башкаруу кыйынга турат. Онлайн окууга катышкан студенттер өзүздөрүнүн күнүмдүк тартибин түзүп, убакытты натыйжалуу башкара алышы керек. Күнүмдүк тартипти кылдат ойлонуштуруп иштеп чыгуусу зарыл. Ата-энелер мындай планды түзүп гана койбостон, анын ийгиликтүү аткарылышына милдеттүү жана жеке жоопкерчиликтүү.

Ата-энелер балдары менен олтуруп, жок дегенде жума сайын онлайн тартибиндеги курста кандай тапшырмаларды аткарышы керектигин, тапшырмалар канчалык убакытты талап кылат жана башка милдеттенмелерди (спорт, искусство, жумуш, үй-бүлөлүк мамилелер ж.б.) эске алуусу өтө маанилүү.

2. Талыкпаган эмгек жана тырышчаактыктын үлгүсү болуу

Үйдөн онлайн тартибинде окуу студенттердин салттуу аудиторияда колдонулган отчеттуулук системасынын көпчүлүгүн алып салат, ошол себептен бирдей ийгиликке жетишүү үчүн ички кызыктырууну (мотивацияны) жана өз алдынча багытталган күч-аракетти талап кылат. Бул кызыктыруу (мотивация) кээ бир студенттер үчүн башкаларга караганда табигый түрдө пайда болот. Кандай болбосун, онлайн режиминде билим алуу платформаларына көнүп жана өз алдынча жемиштүү ийгиликке жетүү оңой эмес.

Ошондуктан, ата-энелер жана башка тарбиячылар талыкпаган эмгектин, тырышчаактыктын үлгүсүн жана алардын маанилүүлүгүн көрсөтүү менен чоң өзгөрүүлөрдү жасай алышат.

Балаңыз менен өз ишиниз жана максаттарыңыз жөнүндө сүйлөшүү үчүн ылайыктуу убакыт келди. Ага иштеп жаткан татаал долбоорлорунуз, аларды аткарууга талап кылган жаңы көндүмдөр жана кыйынчылыктар жөнүндө айтып бериңиз. Мисалы, жумушта чоң презентация жасоо керек. Балаңызга ага кошумча даярданууга канча убакыт бөлүп берип жатканыңыз жөнүндө айтып бериңиз. Балаңыз кандайча аракет кылганыңыз менен анын ишке ашпай калгандыгы жөнүндө маалыматка ээ болсун. Мындай олуттуу сүйлөшүүлөр же мыкты үлгүлөр болушу керек эмес, бирок, сиздин күжүрмөн эмгегиңиз жана аракетиниз балаңыздын онлайн окуусуна жакшы үлгү боло алат.

3. Окууга шарт түзүү

Туура окуу мейкиндиги студенттердин ой жүгүртүүсүндө жана көңүл топтоодо чоң айырмачылыктарды жаратат. Онлайн окууда студенттер каалаган жеринде окуй алышат, бирок, алар үчүн кандай чөйрө чындыгында эффективдүү экендиги жөнүндө ойлонуп, үйдө аларга атайын ыңгайлуу орун уюштуруу керек. Балаңыз менен онлайн окуу жана тапшырмаларды аткаруу кайсы жерде жана кандайча ыңгайлуу болору жөнүндө түз маектешиңиз. Эгер сиздин балаңыз тынч чөйрөнү кааласа, анда анын бөлмөсүндө үстөл жана ыңгайлуу отургуч болушуна шарт түзүңүз. Ал эми балаңыз башка шартта (тынчы жок чөйрөдө) өз алдынча иштей алса дагы, негизинен иштегенге атайын орун ырастап берүү кажет. Кандай гана чөйрөнү тандабасын, балаңызды керектүү каражаттар менен (наушник, ноутбукка чыккан, кагаздар, калемдер ж.б.) камсыз кылыңыз.

4. Онлайн билим берүү платформасы менен таанышыңыз

Онлайн окууда студенттер онлайн платформаларында көп убакыт өткөрүшөт. Ата-энелер бул платформалар менен таанышып чыгып, балдары аларды кандайча колдонуп жаткандыгы жөнүндө жана аларга кандай жардам керектигин билүү маанилүү. Студенттердин зачеттук китепчесин текшергендей эле, онлайн тартибинде алардын академиялык көрсөткүчтөрүн ата-энелердин көзөмөлдөөсү абзел. Студенттердин окууда ийгиликке жетишинде ата-энелердин онлайн платформалар менен таанышып жана керектүү колдоо көрсөтүүлөрү чоң роль ойнойт.

5. Студенттин окутуучулары менен байланышта болуусу

Студенттер онлайн тартибинде (режиминде) билим алып жатышканы алардын өз алдынча билим алып жатышат дегенди билдирбейт. Онлайн окутууда окутуучулар да маанилүү ролду ойнойт жана алар менен ачык, тез-тез байланышып туруу, айрыкча жаш студенттердин ийгилигинин ачкычы болуп саналат. Ата-энелер жана башка тарбия берүүчүлөр студенттердин өздөрүн жоготуп, токтоп калбашы үчүн зарыл болгон учурда аларга тийиштүү жардам алуу үчүн окутуучу менен ушул үзгүлтүксүз маекке катышуусу керек.

6. Физикалык көнүгүүлөрдү жасоо

Балдарыңыз үйдө көп убакыт өткөргөндүктөн, алардын ден-соолугун чыңдоого жана бакубат жашоого үндөө керек. Физикалык көнүгүүлөр менен анан билим алуусуна позитивдүү салым кошушу баарыбызга маалым. Балдарыңыз үй тапшырмаларын аткарып бүткөн соң, денебойду чыңдоо үчүн физикалык көнүгүүлөрдү чогуу аткарыңыздар.

7.2 Ата-энелер жана студенттерге болгон тоскоолдуктар

Ата-энелер пандемия башталгандан бери мектеп жашындагы балдарынан тарта студент баласына чейин мугалимдик да милдетти аткара баштады. Айрыкча, бул маселеде кыйынчылыктар болбой койгон жок. Анда, ата-энелер жана студенттер кандай кыйынчылыктарга дуушар болушту:

1. Бардык ата-энелер мугалимдик милдетти алышты, бирок, студент баласына көп деле көңүл бурган жок, анткени, ата-энени мектеп жашындагы балдар көбүрөөк түйшөлттү.
2. Үй-бүлөдө финансылык тартыштык. Көптөгөн жерде интернет байланышынын жоктугунан же болбосо техникалык каражаттардын жетишсиздигинен, финансылык кыйынчылыктан улам (бирдик салуу ж.б.у.с.) студент топто (белгилүү убакытта, тайпасы менен) сабактарга катыша алган жок.
3. Айыл иштеринин сабактардын расписаниеге дал келиши. Студент балдар (көбүнчө айыл-кыштактарда) ата-энесине жардам берүү үчүн талаа жумушу менен башка иштерине катышуусу.
4. Ата-энелердин көпчүлүгү, айрым студенттердин компьютердик сабаттуулугунун

жоктугунан кыйынчылыктар жаралып, ата-эне студент баласына жардамга келе алган жок.

5. Айрым студенттерге дайыма көзөмөл керек болгондугуна байланыштуу, кээ бир студенттер сабактарга кайдыгер караган учурлар болду.

6. Көпчүлүк ата-энелер миграциялык шартка байланыштуу чет жерде жумушта болгондуктан, балдарды көзөмөлгө алган, алардын окуусунан кабардар болгон эч ким жок болуп калды.

7. Студенттердин көпчүлүгү бири-бири менен байланышта болуп, сабакты аткарууда лидер студенттердин аткарган тапшырмаларын көчүрүү менен чектелишти.

7.3 Ата-энелердин жоопкерчилиги

Сиз ата-эне катары бардык балдарыңыздын окуусуна жеке жоопкерчилик аласыз. Албетте, кырдаал кандай болсо да, балдарыбыздын билим алуусун өксүтпөшүбүз керек. Андыктан, балдарыңыздын мыкты билимге ээ болуусу, эң биринчи Сиздерден көз каранды. Ал үчүн Сиз эң оболу психологиялык жана моралдык жактан даяр болушуңуз зарыл.

1. Эч качан капаланбаңыз. Онлайн окутуу кадимки эле сабактардын катарында, болгону балаңыз сиздин жаныңызда, сак-саламат окуп жатат. Демек, мындай шартка бир гана кубануу керек, анткени балаңыз шаарда, сизден алыс окуганда санаага батып, аны баарыбир ойломоксуз.

2. Балага финансылык каражат кетирүү – келечекке каражат кетирүү. Сиз балаңызга каражат кетирсеңиз кубануу менен кетириңиз. Анткени, билим эч качан жок болбой турган кенч.

3. Балаңыз бар үчүн Сизде маселе жаралды. Демек, балабызды бийик шатыга чыгаруу үчүн шатыны жасап беришибиз абзел. Ал эми шаты жасоого да билим керек. Урматтуу ата-эне, маалымат технологиясы менен иштеп жаткандыгыбызга байланыштуу техникалык каражаттар менен иштөөгө, платформалар менен таанышууга аракет кылыңыз.

4. Мектеп жашындагы балдарыңыз сабакты аткаргандыгы боюнча өздөрү же алардын мугалими Сизди кабардар кылышы мүмкүн, ал эми студент балаңыз көзөмөлсүз калып, сабактарын өз учурунда аткарбай, белгиленген тапшырмаларды окутуучуга жөнөтпөшү мүмкүн. Демек, студент балаңыздан да сурап, канчалык тапшырма аткаргандыгын, кайсы окутуучулар менен байланышкандыгын, эмне тапшырмалар берилгендигинен кабардар

болушуңуз зарыл.

5. Убакыт. Окуучу балаңызга караганда студент балаңыздын окуусуна көбүрөөк убакыт сарпталат, аны түшүнүү менен кабыл алып, өзүңүздүн да, балаңыздын да маанайын түшүрбөнүз.

6. Аралыктан окутууда көптөгөн маалыматтар менен таанышууга Сизде чоң мүмкүнчүлүк жаралат. Кантип дейсизби? Студент кесипке багыт алат, андан кайсы сабактан кандай маалымат алгандыгын, кандай лекцияларга катышкандыгын, кандай китептерди окугандыгын сурап, мазмунун балаңыз менен талкуулаганга, ага суроо бергенге аракет кылыңыз.

7. Эң негизгиси аралыктан балдарды окутууда, аларды жөн гана ойноп олтурат деген ойдон алыс болуп, түшүнүү менен мамиле жасаңыз. Бул болсо сиздин балдарга карата сыйлоонуз, урматыңыз болуп саналат.

7.4 Ата-энелерге кайрылуу

Урматтуу ата-энелер!

Биз бүгүн дүйнөдөгү эң бир кымбат балдарыбызды келечекке кадам койдуруп жатабыз. Балдарыбыз Кыргызстандын пайдубалын түзүп, келечек алардын билиминен көз каранды. Андыктан, дүйнө жүзүндө, өлкөдө болуп жаткан кырдаалга (пандемияга) карап, келечек үчүн жапа тырмак аракет кылалы. Ал үчүн балдарыбызды да, өзүбүздү да ар тараптуу өнүктүрүүгө мезгил келип жетти. Балабызга билим берүүдө мугалим (окутуучу), окуучу (студент), ата-эне байланышын үзбөй, бүгүнкү абалга кейибей, келечекке жакшы ой, жакшы тилек менен позитивдүү карайлы. Бул кыйынчылыктардын да аягы болот, бирок ушул кырдаалдан эң мыкты жетишкендиктерге Сиздер менен жетebиз!

8. Онлайн окуудагы академиялык чынчылдык

Академиялык чынчылдык түшүнүгү 5 баалуулукка негизделген:

- Акниеттүүлүк
- Ишенимдүүлүк
- Адилеттүүлүк
- Сый-урмат
- Жоопкерчилик

Тилекке каршы, академиялык чынчылдыктын бузулушу студенттердин билим алуусуна, чыгармачыл изденүүсүнө, өсүп-өнүгүү маданиятынын калыптанышына, ошондой эле окуу жайдагы жалпы билим берүү чөйрөсүнүн абалына терс таасирин тийгизет. Академиялык чынчылдыкты бузуунун түрлөрү: плагиат, алдамчылык, фалсификация (жасалмалоо), өз тапшырмасы башка бирөөгө аткартуу же бирөөнүн ордуна тапшырма аткаруу ж.б.у.с.

Ар бир окуу жай өзүнүн академиялык чынчылдык эрежелерин жана стандарттарын бекитип, студенттердин жана окутуучулардын өз ишинде моралдык жана этикалык ченемдерди кынтыксыз сакталышына жардам берет. Академиялык чынчылдык саясатын бузуунун алдын алуучу ченемдик документтер бар, мисалы, студенттердин жүрүм-турум кодекси. Анда академиялык чынчылдык эрежелери бузулса, кандай чаралар колдонулары белгиленет. Албетте, мындай учурларда студенттердин укуктары жана академиялык эркиндиктин принциптери (мисалы, купуялык маселеси) эске алынат.

Студенттер дилгирлик менен жигердүү окуусу шарт. Алар өздөрүнүн чыгармачылык иши менен сыймыктанып, академиялык чынчылдык эрежелерин так сактоого тийиш. Бул эрежелерди сактоо менен, студенттер өздөрүнүн өнүгүүсүнүн пайдубалын куруп, кесипкөй катары кадыр-барк күтүп, келечектеги өнөктөштөр жана жумуш берүүчүлөргө жакшы таанылат.

Азыркы учурда аралыктан же онлайн окууда академиялык чынчылдыкка шек келтирилген жагдайлар болсо, эмне кылуу керек? Академиялык чынчылдык принциптерин кантип сактай алабыз? Окутуучулар жана студенттер эмне кылуусу керек?

9. Студенттерге пайдалуу кеңештер

Академиялык чынчылдыкты (плагиатты) так түшүнүүгө жана андан оолак болууга Сиз жооптуусуз. Эгерде кандайдыр бир тапшырмаларды аткарууда, академиялык цитаталар эрежелерин туура жана так аткарууга милдеттүүсүз.

Студенттер төмөнкү милдеттерди билүүсү зарыл:

- университеттин академиялык чынчылдык принциптерин жөнгө салуучу ченемдик документтер менен таанышуу (“Студенттердин жүрүм-турум эрежелери”);
- окутуучу даярдаган силлабустагы академиялык чынчылдык эрежелери жана алар бузулганда колдонулуучу чаралар менен терең таанышуу;
- аткарылган тапшырмалар кандайча бааланарын түшүнүү үчүн баалоо критерийлери менен таанышуу;
- тапшырма боюнча окутуучу менен үзгүлтүксүз байланышта болуу;
- түшүнүксүз жагдай жаралса, дароо окутуучу менен байланышып, кеп-кеңеш суроо;
- жазуу тапшырмасын мезгил-мезгили менен окутуучуларга көрсөтүп, талкуулап туруу.
- дайыма өзүңүздөргө таандык эмес идеяларга цитаталоо келтириңиз, анын ичинде:
  - Интернет булактарына;
  - Сүрөттөр жана диаграммаларга;
  - Сиз өзүңүздүн сөзүңүзгө алмаштырган материалдарга цитаталоо керек.
- Ар бир сабак үчүн талап кылынган төмөнкү цитаталоо ыкмаларын ар дайым туура колдонунуз:
  - APA
  - Chicago
  - MLA
  - ж.б.у.с.

10. Студенттерге пайдалуу маалыматтар жана шилтемелер

10.1 Колдонмо пункттары

1. Студенттин өз алдынча иштөөсү – алган билимин түшүнүү менен бекемдөө жана бышыктоо, материал даярдоо жана аны окутуучуга жөнөтүү.
2. Тапшырманын аткарылышын көзөмөлдөө жана мониторинг жүргүзүү. Зарылчылык болгон учурда аралыктан жана онлайн технологиялардын жардамы менен текшерүү (окутуучуга же атайын текшерүү порталдарына) процессине киргизүү.
3. Жөнөтүлгөн иштин жыйынтыгын билүү жана анализдөө.

10.2 Онлайн режиминде окуунун артыкчылыктары

1. Студент өзүнүн жетишкендиктерин оңой көзөмөлдөй алат, анткени платформалар анын кирүү убактысынан тартып пайдалануу узактыгын жана берилген тапшырманын канчалык аткарылгандыгын көрсөтүп турат.
2. Онлайн режиминин өзгөчөлүгү сабакты жалпы топтук (группа менен) же жекече окутуучу менен байланышып өтсө болот.

10.3 Студенттин өз алдынча иштөөсүнө арналган ресурстар

1. **Edpuzzle** <https://edpuzzle.com/>– Edpuzzle программасы аркылуу студент же окутуучу интерактивдүү видео түзө алат жана ар кандай тапшырмаларды, суроолорду, викториналарды жоопторду кошуу жолу менен даярдай алат.
2. LearningApps <https://learningapps.org/>- кызматы аркылуу студент өзүнө ар түрдүү тиркемелерди (тексттерди, сынактарды, оюн-зоокторду, көргөзмөлөрдү ж.б.) жасаса болот.
3. Kubbu <http://www.kubbu.com> кызматы менен ар бир окуу предмети боюнча өз ара тапшырмаларды түзсө болот.
4. Quizlet <https://quizlet.com/> кызматы тапшырмаларды жана оюндарды түзүүгө мүмкүндүк берет. Бул кызмат ар кандай окуу даражасы же кандайдыр бир окуу сабагы үчүн колдонулушу мүмкүн . Quizlet көбүнчө тил үйрөнүү максатында жакшы колдонулат.

5. H5P h5p.org/ кызматы аркылуу каалоонузга жараша өз алдынча текшерүү иштери үчүн интерактивдүү көнүгүүлөрдү, тапшырмаларды жасаса болот.

10.4 Мониторинг

1. Таблица түзүү – Google таблицасын колдонуу менен студенттер аткаруучу көнүгүүлөрдү ырааттуу даярдай алышат. Ошондой эле, окутуучунун тапшырмалары таблица түрүндө келсе, тапшырмаларды таблицада аткарып, керек жерлерин ар кандай түскө белгилеп койсо болот. Окутуучу да студентке тапшырмаларды таблица түрүндө берип, кайра кайтарым байланышты таблица форматында алса ыңгайлуулук жаралат.

2. Google – документтер менен иштөө. Мында студент көнүгүүлөрдү же өз алдынча иштерин Google документинде окутуучу менен биргелешип иштей алат. Окутуучу тапшырма берүү боюнча студенттин иш-аракетин көзөмөлгө алат, анын сабак же тапшырмалар боюнча пикирлерин изилдеп, сунуштарын, ойлорун айтат.

3. Teacher.Desmos <https://teacher.desmos.com/>– кызматы математика жана эсеп жаатында окуп жаткан студенттер үчүн ыңгайлуу. Мында эсеп тапшырмаларын интерактивдүү иштөө, мониторинг жүргүзүү, өзүн-өзү текшерүү. Бул чөйрө санариптик куралдардын бардык топтору үчүн ылайыктуу, алсак, билим берүү материалдарын түзүү, мониторинг жүргүзүү, өзүн-өзү текшерип, ой-пикир калтырууга болот. Эсеп жаатында окуган студенттер окутуучу тарабынан берилген интерактивдүү тапшырмаларды оңой-олтоң аткарууга мүмкүнчүлүк түзүлөт.

4. Classtime <https://www.classtime.com/> платформасы окутуучунун студенттер менен иштөөсүнө ыңгайлуу. Мында ар кандай типтеги интерактивдүү материалдарды түзүү үчүн (викторина, туура/ката, классификациялоо, ылгоо, тексттин бөлүп чыгаруу) жана билим берүү, кайтарым байланыш процессин көзөмөлдөө үчүн ыңгайлуу кызмат. Өзгөчө эсеп жаатындагы студенттер үчүн, орнотулган LaTeX булагын колдонуу аркылуу математикалык формулаларды киргизсе болот.

5. Formative <https://goformative.com/>– формативдик баалоо куралы, мында студенттер өздөрүнүн иши боюнча окутуучуга каалаган убакытта комментарий берүүгө жана конструктивдүү пикир калтырууга мүмкүндүк берет.

Бул курал менен студент төмөнкүлөрдү камтыган окуу материалдарын түзө алат:

- мазмунун (сүрөт, текст, доска, видео жана киргизилген код embed);

- тапшырма (викторина, кыска жооп, толук жооп кошуу, өз ишин көрсөтүү, бир нече туура жоопту тандаган суроо, туура/ката);
- кошумча суроолор (аудио жооп, классификациялоо жана ырааттуулукту кошуу).

6. Wizer <http://app.wizer.me> – Wizerдин жардамы менен студент интерактивдүү тапшырмаларды окутуучуга жөнөтө алат, ошондой эле, тез арада жооп кайтарууга мүмкүнчүлүк берген укмуштай сонун иштелип чыккан баракчаларды түзсө болот.

10.5 Кайтарым байланыш кызматтары

1. Direct Poll <https://strawpoll.de> – бул кызматта студент бир нече секунданын ичинде сурамжылоого катыша алат.
2. Google Form – формду колдонуу менен студент окуу тестин, жооп пикир формасын жана анкета түзө алат.
3. Quizizz <http://quizizz.com> – викториналарды түзүү кызматы. Мында студенттер викторинага катышышат, окутуучу ар бир студенттин статистикасын көрөт.
4. Kahoot – викториналар Kahoot кызматы менен да түзүлөт. Карантинге байланыштуу иштеп чыгуучулар Премиум топтомунун функцияларын акысыз колдонууну сунушташты.
5. Google Classroom <https://classroom.google.com/> -
6. Google Сайты <https://sites.google.com/>
7. Социалдык тармактардагы жабык топ – мисалы, бардык класс кире турган facebook тобу. Мында студенттер менен байланышуу ыңгайлуу жана студент онлайн сабактарды оңой көрө алат.

(Эскертүү: маалыматтар студенттерге ылайыкталып берилди)

Сиздер төмөнкү сайттарда акысыз орус, англис жана кыргыз тилинде ар кандай онлайн сабактарды кошумча окуй аласыздар:

- <https://www.coursera.org>
- <https://www.khanacademy.org>
- <https://ilimelim.kg>
- <https://www.canvas.net/>

- <https://www.open.edu/openlearn/free-courses/full-catalogue>

Ал эми төмөнкү сайттардан ар кандай пайдалуу маалыматтарды, китептерди жана окуу куралдарын көчүрүп алса болот:

- <https://bizdin.kg>
- <https://lib.kg/ru/>
- <http://online-sabak.on.kg/onlajn-kitepkana/>
- <https://www.bb.edu.gov.kg/index.php/Главная>
- <https://oku.edu.gov.kg/ru/>
- <https://www.kitep.edu.gov.kg/kg>

Корутунду

Бүгүнкү күндөгү заманбап технологиялар жана программалар окуу процессин уюштурууда билим берүү системасына эбегейсиз чоң салым кошууда. Учурдун табалына ылайык дүйнөдөгү көптөгөн ийгиликтүү университеттер окуу процессин үзгүлтүксүз онлайн режиминде улантып, студенттерге сапаттуу билим берүүдө. Бул китепчеде студенттерге жана ата-энелерге арналган онлайн окуудагы негизги маалыматтарды жана пайдалуу кеңештерди берүүгө аракет кылдык.

Ар бир студент өзүнүн кесибин сүйүп, онлайн режиминде билимге болгон кызыгуусун андан ары улантып, сапаттуу билим алууга умтулушу зарыл. Студенттер учурдан колдонуп убакытты туура бөлүштүрүү менен көптөгөн ийгиликтерди жаратуудан артта калбашы керек. Ал эми ата-энелер онлайн режиминдеги окуу процессине түшүнүү менен колдоо көрсөтөт деп ишенебиз. Билимге болгон салым – балдардын келечегине болгон эң туура салым эмеспи!

Онлайн окууңар жемиштүү болсун!

Колдонулган адабияттар жана булактар

- Ош мамлекеттик университетинде дистанттык билим берүү системасын түзүү жана өнүктүрүү концепциясы (2019-2024), Ош, 2019
- Кен Робинсон жана Луи Ароника, Баланын жөндөмүн өнүктүргөн креативдүү мектептер, Бишкек 2018
- Introduction to Online Learning, February 7, 2017

<https://www.youtube.com/watch?v=flU7chIYKFc&t=100s>

- 5 Things Parents Can Do to Support Students Learning Online, Monday, March 23, 2020, <https://blog.edmentum.com/5-things-parents-can-do-support-students-learning-online>

1-тиркеме.

Онлайн (дистанттык) окутууда колдонулуучу негизги терминдердин жана аныктамалардын сөздүгү

- **Аралык тестирилөө (Тестирование промежуточное)** – курсту окуп-үйрөнүүнүн жүрүшүндө, эреже катары, окутуу процессин коррекциялоо үчүн, көбүнесе өзүн-өзү тестирилөө түрүндө уюштурулуучу тестирилөө.
- **Асинхрондук дистанттык окутуу (Асинхронное дистанционное обучение)** – бул ЖОЖдон алыста турган студенттер, алар бир курстун студенттеринин курамын түзөт жана жекече тайпалык окуу планы боюнча дистанттык окутуунун билим берүү мекемеси тарабынан иштелип чыккан окуу-методикалык материалдарды пайдалануу менен окушат.
- **Аудио конференция** – ар кайсыл географиялык чекиттерде турган бир нече жактардын коммуникациялык системаларды, компьютердик технологияларды же телефонду пайдалануу аркылуу үн чыгарып сүйлөшүүсү (карым-катышы).
- **Видеоконференция** – ар кайсы географиялык чекиттерде турган бир нече жактардын коммуникациялык системаларды же компьютердик технологияларды пайдалануу аркылуу жүрүүчү визуалдуукарым-катыш.
- **Дистанттык окутуу (Дистанционное обучение (ДО))** – 1. Окутуучу менен студенттердин ортосундагы бири-бири менен жана окутуу каражаттары аркылуу интерактивдүү (диалогдук), асинхрондуу же синхрондуу өз ара аракеттешүүсү, алардын мейкиндикте жана убакытта жайгашышына индифференттүү болгон процесс; 2. Аралыкта туруп окутуу технологиясы, ал өзүнүн ишке ашуусунда окутуучу менен студенттердин физикалык жана географиялык жактан ар кайсы жерде турган ордун алдын ала эскеалат.
- **Окутуу курсу (Курс обучения)** – 1. Белгилүү бир билим берүү программасы тарабынан каралган окуу дисциплиналарынын, сабактардын жана темалардын бүтүн цикли; 2. Окутуунун аяктаган этабы; 3. Тигил же бул сабак же илимий дисциплина боюнча билимдердин, жөндөмдөрдүн жана көндүмдөрдүн так аныкталган алкагы; 4. Окутуунун белгилүү бир баскычы, адатта окуу жылына теңдештирилет.
- **Модуль** – окуу курсунун аяктаган этабы.

- **Мониторинг** – кандайдыр бир процеске же адамдын ишмердүүлүгүнө каалаган натыйжаларга жетүү үчүн зарыл болгон жардамды же жетектөөнү камсыздоо максатында байкоо жүргүзүү жана көзөмөлдөө.
- **Мультимедиа** (англ, multimedia лат. multum – *көп* жана media, medium – *ойду топтоо, каражаттар*) – маалыматтын комплекстүү электрондук түрдө анын түрлөрү (текст, сүрөт, анимация, аудио, видеофрагменттер) кошо берилиши.
- **Мультимедиялык каражаттар (Мультимедийные средства)** – кыймылсыз сүрөттөр, видеофильмдер, анимацияланган графикалык образдар, текст, кеп жана үн коштоо менен жүргүзүлүүчү операцияларды бир эле мезгилде аткарууга мүмкүндүк берүүчү интерактивдүү каражаттар.
- **Платформа** – мисалы, колдонмо система (тиркеме) аткарылуучу же түзүлүүчү программалык, аппараттык жана чөйрөнү билдирүүчү жалпы термин. Программалык платформалардын мисалдары: MS DOS, Windows, Unix, Macintosh ж.б.
- **Студенттин жумушчу орду (Рабочее место обучающегося)** – студенттин окуу процессинин уюштуруучу бөлүгү, ал төмөнкүлөрдү камтыйт:
  - окуу аудиториясындагы орун;
  - персоналдык компьютер;
  - телефон;
  - интернетке чыгуу;
  - телекоммуникациялык байланыштар;
  - окуу-методикалык материалдардын кейс-комплекттери;
  - окуу материалдарын окуп-үйрөнүүдө аудио-видео жана башка колдонмолорду пайдалануу үчүн тиешелүү аянттар.
- **Жетишкендик тести (Тест достижений)** – студенттин конкреттүү предметтик тармак боюнча билимди өздөштүрүү даражасын аныктоону максат кылган тесттик тапшырмалардын топтому. Деги эле бардык тесттердин жана жетишкендик тесттеринин натыйжалуулугунун эң манилүү критерийлери – *валиддүүлүк, ишенимдүүлүк, дискриминативдүүлүк, тестирилөөнүн натыйжаларын баалоо шкаласын тандоонун негиздүүлүгү.*

- **Курсту аяктагандан кийинки тестирилөө (Тестирование после окончания курса)** – студенттердин билимди өздөштүрүү даражасын баалоо максатында курсту же модулду окуп-үйрөнүүнү аяктагандан кийин зачет же сынак формасында өткөрүлүүчү тест.
- **Тесттик тапшырма (Тестовое задание)** – студент туура жообун берүүгө тийиш болгон суроо, студент аны өз алдынча жазып алат (тесттик тапшырманын ачык формасы) же жооптун сунушталган варианттардын ичинен тандайт (тапшырмалардын жабык формасы). Тесттик тапшырмаларды эки топтогу элементтердин арасындагы дал келүүчүлүктү аныктоо тесттерине, ошондой эле тизмедеги элементтердин туура ырааттуулугун аныктоо тесттерине бөлүшөт.
- **Электрондук китепкана (Электронная библиотека)** – ар кандай түрдөгү маалыматты электрондук түрдө сактоочу жана пайдалануучулардын ага түздөн-түз же электрондук тармак аркылуу ыкчам жетүүсү үчүн натыйжалуу издөө системасы менен жабдылган программалык каражаттардын топтому.
- **Электрондук почта – Электронная почта (electronic mail, e-mail)** – билдирүүлөрдү жана файлдарды тармактык технологиялардын жардамы менен дареги боюнча жиберүү системасы. Интернет тармагында ишке ашырылуучу кызматтардын бир түрү.
- **Электрондук окуу курсу (Электронный учебный курс) (учебное электронное издание)** – Компьютерлештирилген окуу курсун караңыз (Компьютеризированный учебный курс).
- **Электрондук окуу материалдары (Электронные учебные материалы)** – электрондук сактоочу каражаттарда файл түрүндө берилген окуу материалдары. Алар өзүнө белгилүү бир окуу курсун же анын фрагментин окуп-үйрөнүүгө арналган айрым тексттик файлдарды, иллюстрацияларды, аудио-видеофрагменттерди, ошондой эле, алардын тартипке салынган топтомун камтыйт (**Электрондук окуукурсу**).
- **Электрондук окуу куралы (Электронное учебное пособие)** – маалыматты сактоочу магниттик каражаттарга жазылып алынган жана компьютердин жардамы менен окуп-үйрөнүлүүчү электрондук окуу курсу.
- **Электрондук окуу китеби (Электронный учебник)** – мамлекеттик стандартка, окуу программасына ылайык келген жана ошондой басылма иретинде расмий бекитилген дисциплинанын же анын бөлүгүнүн системалуу түрдө баяндалышын магниттик сактоо каражатында кармап турган электрондук окуу курсу.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Кыргызстандагы Улуттук Эразмус+ Офиси:
720001 г.. Бишкек, Кыргызстан

Токтогул көч – 125/1, БЦ "Авангард ", к.604

+996 312 39 81 62, +996 312 39 81 63

neo@erasmusplus.kg

facebook.com/erasmuspluskg

www.erasmusplus.kg

instagram.com/erasmusplus.kg